

Stanisław Głowa

"Les grandes options de la vie : attitudes humaines - attitudes chrétiennes", Philippe Larere, Paris 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 210-211

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jakob DAVID SJ, *Ehe und Elternschaft nach dem Konzil*, Aschaffenburg, 1968, Paul Pattloch Verlag, s. 156.

Książka jest jednym z tomów wspomnianej poprzednio encyklopedii *Der Christ in der Welt*. Składa się z dwu zasadniczych części. W pierwszej największej miejsca zajmuje praktyczny komentarz do nauki o małżeństwie zawartej w *Konstytucji pastoralnej o Kościele w świecie współczesnym*. Poprzedzony jest interesującymi z punktu socjologicznego rozważaniami na temat historycznych przemian typów rodziny oraz jej trudności w społeczeństwach uprzemysłowionych. Dalej następuje studium zasadniczych cech małżeństwa, jak miłość i kwestia płodności. W części drugiej znajdujemy niemieckie tłumaczenie encykliki *Humanae vitae* i list pasterski niemieckich biskupów, którzy wyjaśniają tam swoje stanowisko w stosunku do tej encykliki i zawartej w niej nauki.

Wypowiedzi konstytucji duszpasterskiej i stanowisko biskupów niemieckich są zbyt dobrze znane z innych publikacji, aby tutaj obszerniej się tym zajmować. Tym natomiast, co czyni z tego dziełka pożyteczny przewodnik przy lekturze ustępów wspomnianej konstytucji, dotyczących małżeństwa, jest trzydziestoletnie doświadczenie pastoralne autora, teologa moralisty, na polu zagadnień małżeńskich i odpowiedzialnego rodzicielstwa. Stąd jego komentarz do poszczególnych numerów konstytucji (KDK 47—52) czy nawet poszczególnych jej zdań, jest rzeczowy, praktyczny, kładący nacisk na odpowiedzialność każdego indywidualnie człowieka przy zagadnieniu regulacji płodności i na obowiązek kształtowania sumienia zgodnie z coraz lepiej poznanym planem Bożym. Praktyczne uwagi autora na temat lepszego klimatu wychowawczego w rodzinie posiadającej więcej niż jedno dziecko, są w zgodzie ze spostrzeżeniami pedagogów i psychologów, iż „jedynaki” posiadają więcej skłonności do egoizmu niż dzieci rodzin wielodzietnych.

Miejscami jednak można się spotkać z niejasnościami w języku, np. jak rozumie to, że niekiedy okoliczności radzą stosować pewną przerwę (*eine Pause*, s. 79 n) w początku i rodzeniu dzieci. Książka nosi trochę znamieńko pośpiesznej pracy. Winna być nieco lepiej udokumentowana, do czego zobowiązuje umieszczenie jej w serii encyklopedycznej. Być może, iż ten problem zostanie podjęty w innej pozycji. Tutaj chodziło o szybkie zarządzenie aktualnym potrzebom. W takim razie można powiedzieć, że spełnia swe zadanie.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Philippe LARERE, *Les grandes options de la vie. Attitudes humaines — attitudes chrétiennes*, Paris 1968, Editions du Centurion, s. 207.

Książka jest swego rodzaju kontynuacją poprzedniego dziełka P. Larere, *Les grands Pourquoi de l'Existence*, Paris 1964, Ed. du Centurion. Autor starał się tam wyjaśnić nieporozumienia, jakie dzisiaj zbyt często zachodzą między myślą ludzką a wiarą chrześcijanina. Był to więc zarys małej apologetyki. W obecnej pozycji również chodzi o wyjaśnienia, ale tym razem dotyczą one dziedziny ludzkiego postępowania i postaw moralnych. Problem jest ciekawy: czy postępować dobrze „po ludzku” oznacza jednocześnie postępować dobrze po chrześcijańsku? Istnieje niewątpliwie pewne pomieszczenie pojęć w tej dziedzinie. Wielu niewierzących w swym postępowaniu korzysta praktycznie z chrześcijańskiego dziedzictwa etycznego, nie wiedząc o tym lub nawet przecząc temu. Są też jednak liczni chrześcijanie, postępujący na codzień jak niewierzący. Słuszne jest więc pytanie o kryteria i motywy specyficznie chrześcijańskiego postępowania.

Autor wybiera kilka węzłowych zagadnień: miłość i regulacja poczęć, rozwód, pokój, wojna, rozrywka, modlitwa, grzech. Stara się najpierw spojrzeć

na nie w świetle ludzkich motywacji, a następnie przyłożyć do nich miarę Ewangelii. Według tej metody uwzględnia najpierw fakty, potem ich ludzkie walory moralne, a wreszcie kryteria Objawienia. Posługuje się stylem prostym i zrozumiałym. Unika, poza nielicznymi wyjątkami, wyrażenń specyficznie teologicznych i dokumentacji. Inspirował się wypowiedziami *Konstytucji pastoralnej* o Kościele w świecie współczesnym i po rozwinięciu jakiegoś tematu, umiejętnie na zakończenie cytował jakiś urywek z tego dokumentu, wyglądający na logiczny wniosek z rozważań.

Książka skierowana do nie wyspecjalizowanego czytelnika, zwłaszcza młodego, na pewno spełnia swe zadanie, gdyż spotkała się we Francji z życzliwym przyjęciem. Na marginesie warto zaznaczyć, że w języku polskim posiadamy pokrewną pozycję na wyższym poziomie: J. Z a b ł o c k i, *Kościół i świat współczesny*, Warszawa 1968.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Des chrétiens découvrent le nouveau rituel du mariage, dzieło zbiorowe, Paris 1969, Editions du Centurion, s. 92; *Des chrétiens découvrent le nouveau rituel du baptême des enfants*, dzieło zbiorowe, Paris 1969, Editions du Centurion, s. 102.

Soborowa *Konstytucja o liturgii świętej*, w wielu krajach Europy zachodniej, np. we Francji, nie tylko usankcjonowała realizowaną już od lat odnowę, ale bardziej uwrażliwiła chrześcijan świeckich i duchownych na kolejne etapy reformy liturgicznej. Z chwilą ukazania się w Rzymie nowych obrzędów małżeństwa i chrztu małych dzieci, natychmiast przetłumaczono je na język francuski. Nie poprzestano jednak na tym. Zanim ukazały się oficjalne teksty do użytku liturgicznego i obszernie komentarze, w krótkim czasie wydano ich omówienie w formie popularnej. Starano się w nich ukazać pełny wymiar ludzki i jednocześnie religijny tych wydarzeń; pogłębić aspekt katechumenalny (z okazji przyjęcia sakramentu wzbudzić lub pogłębić wiarę w Chrystusa); wreszcie poprzez refleksję nad obrzędami, doprowadzić do syntezy rzeczywistości ludzkiej i jej chrześcijańskiego znaczenia.

Te pozycje są owocem współpracy na płaszczyźnie pastoralnej między duchownymi i świeckimi. Wskutek jasnego ujęcia, podanego komentarza do poszczególnych obrzędów i modlitw, stanowią rodzaj podręcznych przewodników. Taką funkcję pełni szczególnie nowy obrzęd małżeństwa, zaopatrzony w zestaw literatury, tak dla proboszcza (pozycje bardziej teologiczne), jak i dla samych narzeczonych (pozycje popularne). Z kolei książeczka o nowym obrzędzie chrztu dzieci, pomoże kolejnymi etapami przygotować rodzinę i parafię do głębszego uczestnictwa w tym wydarzeniu, tak doniosłym dla wspólnoty wiernych.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Jean LE DU, *Catéchèse et dynamique de groupe. Recherches sur la catéchèse des jeunes et des adultes*, Paris 1969, Fayard-Mame, s. 105.

Badania przeprowadzone w ciągu ostatnich dziesiątków lat wykazały, że na postawy dzieci, młodzieży i dorosłych ma duży wpływ grupa, z którą jednostka jest związana. Ponieważ w czasie katechezy spotykamy się z grupami młodzieży, dlatego narzuca się pytanie: jaki wpływ ma grupa na postawy religijne jej członków.

Praca Le Du poświęcona jest właśnie badaniom w tej dziedzinie. Autor stwierdza, że nowa sytuacja katechetyczna, w jakiej znajduje się dzisiaj nauczanie religijne, jest różna od tej, która była kilkanaście lat temu.